

ВІЛЬДЕ Ірина (справж. — Полотнюк Дарина Дмитрівна; 05. 05. 1907, Чернівці — 30. 10. 1982, Львів) — письменниця, громадська діячка. Мати [Яреми](#), бабуса [Ярини Полотнюків](#). Народилася в сім'ї учителя і письменника [Д. Макогона](#). Буковина була 1918 окупована Румунією, українська мова і культура зазнавали переслідувань, і 1922 родина Макогонів перебралася до м. Станіслав (нині Івано-Франківськ). Середню освіту здобула в гімназії Укр. пед. товариства (Львів), 1925–33 навч. у Львів. університеті. Брала активну участь у діяльності позауніверситет. студент. гуртка українців, члени якого виступали з доповідями на мовознавчі та літературознавчі теми, читали та обговорювали власні твори, деякі з них публікувалися у періодиці. Перервавши 1933 через матеріал. скруту навчання в університеті, працювала нар. учителькою, 1933–39 — у ред. ж. «Жіноча доля» (м. Коломия), де була відп. ред. додатку «Світ молоді», у якому друкувалося багато матеріалів про літературу і мистецтво. Водночас публікувала свої твори у г. «Діло», часописах «Назустріч», «Новий час». Від 1939 — у Львові. Була актив. чл. СПУ (від 1940), у повоєнні роки працювала спецкором г. «Правда Украины» (1945–49), деякий час очолювала Львів. організацію СПУ. Дебютувала В. 1926 новелою «Марічка» на сторінках перемишл. г. «Український голос». 1936 у Львові вийшла зб. новел «Химерне серце», повісті «Метелики на шпильках», «Б'є восьма», які викликали інтерес читачів і полеміку у критиці. Журі Товариства письменників і журналістів ім. І. Франка у Львові присудило їй за перші дві книги премію, віддавши перевагу творам зовсім молодій письменниці над романами «Шолом в сонці» Катрі Гриневичевої та «1313» Н. Королевої, уже відомих літераторів, що викликало протест окремих членів журі (М. Гнатишак

навіть вийшов з його складу). Рання проза В. розвивалася у руслі передусім неоромант. та символ. тогочас. тенденцій у літ-рі. На ній виразно позначився вплив О. Кобилянської та М. Яцкова, з якими В. підтримувала особисті контакти, і польс. письменниць М. Домбровської та З. Налковської. Вона була також обізнана із новіт. тенденціями заг.-європ. літ. процесу. Головне в ранніх творах В. — внутр. світ її героїні, «дикої» (звідси псевд. «Вільде»), та «призма душі», крізь яку вона спостерігає і оцінює явища навколиш. дійсності, життєві ситуації, тривоги «химерного серця» («Крадіж», «Всюди однаково», «Східна мелодія», «Піаніст» та ін.). Широкий діапазон внутр. станів героїнь письменниці — тривоги, жалю, незбагнен. туги — разом можна об'єднати прагненням щастя, яке насамперед асоціюється з коханням. Зовн. обставини, елементи побуту, сюжетні події важливі тут, оскільки стають «цеглинами», з яких вибудовується модель внутр. конфліктів, психол. драм. Дуже скупе оповідне начало, елемент нарації, зате широко розлитий потік ліризму, ті ознаки, які були окреслені її однокурсником і приятелем Б.-І. Антоничем у рецензії, що свого часу через смерть поета не була опублікована. Модель «химерне серце» він трактує як особу авторки, яку «заступають персонажі», «плюс до моделю «химерне серце» долучений модель «дикунка», плюс дві краплі меланхолії та всевибачливої усмішки над іронією долі... плюс трохи визивної, але дуже невинної дівочої... одвертості в еротичі та фізіології жінки, плюс дуже багато відчуття родинного інстинкту, плюс три краплини наївності..., плюс легкий, наче весняний капелюшок, стиль, плюс свіжість і мистецький інстинкт відповідних та на відповідному місці образів..., плюс вся решта» (Антонич Б.-І. Твори. К., 1998). Новелістичність — домінанта стилю В. Такий характер має і повість «Метелики на шпильках», у якій епізоди не зведені в композиц. цілісність. Роман «Повнолітні діти» (Л., 1939) у проблемно-темат. плані є продовженням поперед. творів, зокрема в ньому зберігається автобіогр. начало й посилюється психологізм у передачі становлення — людського і водночас громадянського — гол. героїні Дарки Попович, зокрема її кохання до Данка Данилюка, що охоплює багату гаму почуттів — захоплення, ревностів, розчарування. Призма душі наświetлює сусп. атмосферу життя укр. населення Буковини під владою Румунії, що теж було продовження мотивів ранніх новел. Пізніша переробка роману на догоду вульгарно-соціол. критиці порушила психол. достовірність світу «повнолітніх дітей», розвівши їх по різні сторони «класових барикад»: одних зробивши радянськими, інших — «укр. буржуаз. націоналістами». Данину

соцреаліст. естетиці В. віддала у творах, зібраних у кн. «Яблуні зацвіли вдруге» (1949), «Нова Лукавиця» (1953), «Життя тільки починається» (1961), «Людське тепло» (1964; усі — Львів) та ін., де точність спостережень та психол. характеристик часто поєднана зі схематичністю сюжет. розв'язок та прямолінійністю образів. Вершиною творчості В. став її роман «Сестри Річинські» (кн. 1, Л., 1958; кн. 2, Л., 1965; кн. 1-2, К., 1964), удостоєний 1965 Держ. премії України ім. Т. Шевченка. За жанром — сімей. роман-хроніка з гостро драматичним сюжетом, у якому відтворено портрет доби — панорами життя Галичини 1-ї пол. 20 ст. в єдності соц., побут., філос. та індивід.-психол. начал крізь призму неповтор. люд. доль, з глибоким знанням жін. психології. Роман «Сестри Річинські» переконливо засвідчує, що письменниця максимально зуміла використати умови лібералізації рад. режиму (т. зв. «хрущовської відлиги») і внести у свій твір потуж. нац. струмінь. Це виразно помітно, якщо порівняти видання роману 1958 та 1964. У першому — ідеол. настанова визначає характер сюжет. розв'язок і розстановку персонажів, прямолінійні публіцист. характеристики від імені автора та персонажів явно в стилі газет. штампів, у другому — переважає глибина психол. аналізу, інтелект. атмосфера діалогів, філос. характер автор. роздумів. Одна з особливостей манери письменниці виявляється в тому, що «негативні» персонажі виступають виразниками ідей, які поділяє авторка. Компроміс між позицією художника-аналітика, який прагне через людину виразити характер епохи, і позицією виразника панівної ідеології не стільки знижує вартість твору, як

характеризує драму епохи і драму митця, драму мистецтва. Усе це добре усвідомлювала В. й виразно описала в мініатюр. новелах-«окрушинах», які засвідчують глибокий аналіт. розум і тонкий естет. смак письменниці. Тому в наш час, коли сходять з Олімпу «класики» доби комуніст. епохи, творчість В. стає класикою, непідвладною змінам політ. клімату. Твори В. перекладалися польс., нім., рос., румун., угор. та ін. мовами.

Основні твори

Твори: У 5 т. К., 1967-68.

Рекомендована література

1. Вальо М. А. Ірина Вільде: Літ.-крит. нарис. К., 1962;
2. Вальо М. А., Лазеба Е. М. Ірина Вільде: Бібліогр. покажч. Л., 1972;
3. Денисюк І. Сад Ірини Вільде // Жовтень. 1978. № 8;
4. Кодак М. П. Психологізм сучасної прози. К., 1980;
5. Вальо М. А. Забутий світ Ірини Вільде // Вільде І. Незбагненне серце. Л., 1990;
6. Качкан В. Ірина Вільде: Нарис життя і творчості. К., 1991;
7. Мафтин М. Мала проза Ірини Вільде: Неповторність індивід. голосу. Ів.-Ф., 1998;
8. Андрусів С. Ірина Вільде // Історія укр. літ-ри ХХ ст. Кн. 2. К., 1998;
9. Горак Р. Кинути каменем // Дзвін. 2004. № 2, 3.

М. М. Ільницький

Бібліографічний опис:

Вільде Ірина / М. М. Ільницький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-34550>. — Останнє поновлення : 2025.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).